

ELŐTERJESZTÉS
A Képviselő-testület 2018. január 25-én tartandó ülésére

Tárgy: Javaslat a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető utcanevek megváltoztatására.

Előterjesztő: Dr. Váliné Antal Mária címzetes főjegyző

Előkészítők: Német Máté műszaki iroda irodavezető
Vámosi Tamás városüzemeltetési előadó

Véleményező: Pénzügyi és gazdasági bizottság

Ügyiratszám: I/459-1/2018

Mellékeltek: - 1 sz. melléklet: Indokolás,
- 1 db. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal szakmai javaslata,
- 1 db. javaslat,
- 1 db. kérelem,

Tisztelt Képviselő-testület!

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal 2017. december 5-én érkezett levelében javaslatot tett arra vonatkozóan, hogy a Jegyző tegyen intézkedést annak érdekében, hogy a Képviselő-testület Polgár közigazgatási területén lévő Gorkij fasor és Úttörő utcák elnevezését változtassa meg és erről az intézkedéséről tájékoztassa a kormányhivatalt.

Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2015. szeptember 24-én, 2016. március 17-én, valamint 2017. július 20-án megtartott ülésén tárgyalta és nem támogatta a fenti utcák átnevezését.

Magyarország Országgyűlése 2012. november 19-én tartott ülésén fogadta el az egyes törvényeknek a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmával összefüggő módosításokról szóló 2012. évi CLXII. törvényt, amely a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 14. §-át (a továbbiakban: törvény) az alábbiak szerint módosította:

„14. § (1) A 13. § (1) bekezdésében meghatározott feladatok ellátásának részletes szabályait, ha e törvény másként nem rendelkezik, jogszabályok tartalmazzák.

(2) A 13. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott közterület, illetve közintézmény nem viselheti

a) olyan személy nevét, aki a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vett, vagy

b) olyan kifejezést vagy olyan szervezet nevét, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal.

(3) Ha a helyi önkormányzat döntése során kétség merül fel a tekintetben, hogy a közterület neve megfelel-e a (2) bekezdésnek, arról beszerzi a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását.”

A törvény a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vevő személyek nevét vagy az önkényuralmi politikai rendszerekre utaló kifejezést egyértelműen nem határozza meg, azonban a törvény indokolása, valamint a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása felsorolása tartalmaz neveket, illetve kifejezéseket.

A fent felsorolt utcák a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása (MTA 3354/1/2015/ET) szerint nem használhatóak közterületek elnevezésére.

A 2015. augusztusban megjelent PolgárTárs újságban kértük az érintett lakosok véleményét, illetve javaslataikat az utcák átnevezésével kapcsolatban, melyet 2015. augusztus 24-ig tehettek meg. A határidőig egy kérelem, valamint egy javaslat érkezett hivatalunkhoz, melyek az előterjesztés mellékleteit képezik. A javaslatot részben, azonban a kérelmet nem tudtuk figyelembe venni a törvényi előírások miatt.

A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 3. pontja alapján a közterületek nevének meghatározása a Képviselő-testület kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Javaslom, hogy a Gorkij fasor utcát Király-ér utcára,
az Úttörő utcát Eötvös József utcára,

A XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmával összefüggő módosításokról szóló 2012. évi CLXII törvény meghatározza, hogy a közterület-név miatt szükségessé váló hatósági igazolványok, tehát például személyi igazolvány, vállalkozói igazolvány és forgalmi engedélyek cseréjére vonatkozó hatósági eljárások általános illetékmentességét.

A névváltozás következtében szükségessé válik az utcanév táblák cseréje, melyről az önkormányzatnak gondoskodnia kell. A táblák cseréje jelentős összegű költséggel nem jár.

A házszámot jelző táblák beszerzéséről, az ingatlan utcafronti kerítésére, házfalára történő kihelyezéséről az érintett ingatlan használója, kezelője, tulajdonosa köteles gondoskodni.

A Kormányhivatal kezdeményezésére ismételten előterjesztem az utcanévváltoztatásokra vonatkozó javaslatot.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni, javaslataival kiegészíteni és a határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen.

Polgár, 2018. január 11.

Dr. Váliné Antal Mária
címzetes főjegyző

Határozati javaslat:
...../2018. (....) sz. határozat

Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megtárgyalta a „Javaslat a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető utcanévek megváltoztatására” elnevezésű előterjesztést és az alábbi határozatot hozza:

- 1.) A Képviselő-testület Polgár város 908 és 1735 hrsz.-ú ingatlanaival meghatározott „Gorkij fasor utca” elnevezésű közterületének nevét 2019. január 1. hatállyal „Király-ér utca” névre változtatja.
- 2.) A Képviselő-testület Polgár város 3328 hrsz.-ú ingatlannal meghatározott „Úttörő utca” elnevezésű közterületének nevét 2019. január 1. hatállyal „Eötvös József utca” névre változtatja.
- 3.) A Képviselő-testület megbízza a jegyzőt, hogy az érintett utcák lakóit, szervezeteket, hivatalokat értesítse, a közterület nyilvántartásba és az ingatlan nyilvántartásba vezesse át, valamint az utcanév táblák, hatósági igazolványok cseréje érdekében a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Határidő: folyamatos

Felelős: Dr. Váliné Antal Mária címzetes főjegyző

Indokolás:

A közterületnevek változtatására javasolt nevet viselő személyek rövid életútja, polgári vonatkozású kötődései, és a helyi kulturális, természeti vagy történeti értékekre, sajátosságokra utaló elnevezések jelentése és indoklása:

Király-ér utca: figyelembe véve a Király-ér csatorna (Selypes) elhelyezkedését.

Eötvös József:

(Buda, 1813. szeptember 3. – Pest, 1871. február 2.) Magyar jogász, író, a Batthyány-kormány, majd az Andrássy-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság elnöke, Eötvös Ignác politikus fia, Eötvös Loránd fizikus apja.

Báró Eötvös Ignác és báró Lilien Anna palotahölgy fia volt. Középiskolai tanulmányait a Királyi Katholikus Egyetemi Főgimnáziumban (ma: Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium) végezte. Egyetemi tanulmányait pedig a pesti egyetemen bölcsélet és történelem szakokon, 1826-tól 1831-ig. Szellemi fejlődésére nagy hatást gyakorolt nevelője, Pruzsinszky József, aki a francia felvilágosodás híveként felkeltette a fiatal Eötvös érdeklődését a politika és a filozófia iránt. Szoros barátságba került Szalay Lászlóval, aki megerősítette irodalmi hajlamait.

Jelen volt az 1832. évi országgyűlésen Pozsonyban, azalatt ügyvédi vizsgát tett. Már 1831-ben aljegyző lehetett Fejér megyében, 1835-ben pedig a magyar udvari kancelláriához került, ahol 1836-ban fogalmazói állást kapott. 1837-ben az eperjesi kerületi tábla közbírája lett. Közhivatalnoki pályája innen egészen kultusz- és közoktatási miniszterségéig megszakadt.

1836–1837-ben beutazta Németországot, Svájcot, Hollandiát, Franciaországot és Angliát. Már utazásának megkezdése előtt levelező tagjává választotta az Akadémia (1835. szeptember 14-én). Az Akadémia rendes tagjává 1839. november 23-án választotta. A későbbiekben 1855-ben másodelnökké, 1866. március 18-án pedig elnökké nevezte ki.

1840-ig a Borsod megyei Sályon élt, apja birtokán, és szinte teljes egészében az irodalomnak szentelte magát. Az 1840-es országgyűlés előtt előbb Budára, később Pestre tette át lakását.

Irodalmi munkásságának kezdete, kiváltképp a „Karthausi” című regénye nagy elismerést szerzett neki úgy az irodalomban, mint a közéletben. 1838. november 25-én a Kisfaludy Társaság is tagjának választotta, amelyet 1847-ben megújított, végül 1860. május 24-én elnökké választották. További kitűnő regényei: A falu jegyzője (1845), Magyarország 1514-ben (1847), Nővérek (1857)

Véleménynyilvánítása a számára fontos fogházjavítás kérdésében egész irodalmat teremtett; pártolónak élén Szemere Bertalan állt. Jobbára az ő írása nyomán az 1840-es országgyűlés már az egyik legfontosabb feladatul tűzte ki a börtönviszonyok megjavításának ügyét, ezért országos bizottmányt nevezett ki, amelynek Eötvös is tagja volt. 1840-ben az országgyűlésben mint felsőházi tag szerepelt, az ellenzék soraiban. Többnyire pártolta és szónoklataival támogatta az alsóház előterjesztéseit. Csak néha tért el pártja nézeteitől, az utókor azonban a legtöbb esetben őt igazolta. Ennek egyik legkiemelkedőbb példája a vallásügy volt, amely végül is az ő önálló – korábban különnek és gyanúsnak tartott – véleménye alapján került rendezésre.

1841-ben, amikor gróf Széchenyi István a frissen induló Pesti Hírlap ellen heves támadásba lendült, Kossuth Lajos védelmére kelt, s megírta a „Kelet népe és Pesti Hírlap” című röpiratát. Az 1843-as országgyűlésen ismét megjelent. Ekkor a magyar ellenzéknek már országos tekintélye volt, Batthyány Lajos és Teleki László grófok mellett ő volt a főrendi ellenzék egyik vezéralakja. Amikor a Pesti Hírlap 1844 közepén a központosítás egyik fő közlönyévé vált, Szalay Lászlónak egyik legfőbb, legtekintélyesebb munkatársa lett. Itt fejtette ki, hogy Magyarország fellendítésére az egyetlen biztos rendszer a parlamentáris kormányzat. Cikkei külön is megjelentek „Reform” című könyvében (Lipcse, 1846 és Pest, 1868. A kötetet részletes kifejtések egészítették ki „Teendőink” címmel (Pesti Hírlap, 1847).

A kormány a reformtörekvésekre válaszul az adminisztrátori rendszerrel lépett fel, ez szorosabb összefogásra intette az ellenzékét. Eötvös egyike volt azoknak, akik az összetartásért mindent megtettek, feledve minden korábbi sérelmét. Később a parlamenti kormány gondolatát az országos ellenzék programjába is sikerült beiktatnia.

Az 1847-es pozsonyi országgyűlésre is mint képviselő akart elmenni, azonban Békés megyében, ahol birtokai voltak, nem volt esélye arra, hogy megválasszák, tehát visszalépett a jelöltségtől. Otthon maradt, és csak az 1848. március 3-ai kerületi ülés után ment el Pozsonyba, amikor a dolgok kedvező alakulását már előre láthatta. Az első magyar felelős minisztérium megalakult, neki a vallás- és közoktatási tárca jutott. Augusztus elején előterjesztette törvényjavaslatát, amelyet az ellenzék megtámadott, csak nagy nehézségek árán tudta javaslatát keresztülvinni.

Ezután már nem tudott maradandót alkotni: ő mindig a birodalmi kormánnyal való kiegyezést pártolta, az események azonban egyre inkább forradalmi szint kezdtek öltetni. A szeptember 28-ai véres események (Lamberg grófnak a Lánchídon történt meglincselése) után Bécsbe utazott családjához, majd továbbment Münchenbe, ahol folytatta történelmi és bölcséleti tanulmányait, és kizárólag az irodalomnak élt.

1853-ban tért haza, s budai villájába vonult vissza. Még ez évben kiadta német nyelven azt a munkáját, amely Ausztria nagyhatalmi szerepének valódi biztosítékait tárgyalja. E könyvét sokan félreértették: azzal vádolták, hogy az ország ősi jogait akarja feláldozni, hogy Ausztriának engedményeket tegyen. A politikai nemzeti liberalizmus egyik vezéralakjaként írja meg a szabadságharc leverése után az emigrációban politika- és jogfilozófiai főművét A XIX. század uralkodó eszméinek hatása az álladalomra I-II. kötet (1854) címmel. 1855-től szinte csak az Akadémiának és a Kisfaludy Társaságnak élt, amelyet a forradalom után ő szervezett újjá.

1861-től ismét komolyan részt vett a politikai életben. Pest városa országgyűlési képviselővé választotta, május 17-én mondta el híres beszédét a választfelirati vitában, amelyben európai álláspontokról határozta meg teendőinket. A vitában végül a Deák Ferenc által előterjesztett felirati javaslatot fogadták el a Teleki-féle határozati javaslattal szemben, de így is a 48-as törvényekhez ragaszkodván és a Pragmatica Sanctora hivatkozással elutasítva Ferenc József októberi diplomáját, februári pátensét és a birodalmi tanácsot. Így az uralkodó leiratának sikertelensége miatt feloszlatta az országgyűlést, és bevezette az ún. Schmerling-provizóriumot (1861-1865), Eötvös pedig újra visszatért az irodalomhoz.

Mint Pest város országgyűlési képviselő-testületének tagja megjelent a közgyűléseken. A provizórium évei alatt már az Akadémia elnöki székéből intézte szövegait a nemzethez.

Még egyszer megszólalt nemzetiségi kérdésekben, s mikor kihirdették az 1865-ös országgyűlést, lapot alapított (Politikai Hetilap címmel) a felmerülendő, főképp a kiegyezést érintő kérdések megvitatására. A kiegyezésben közvetlenül közreműködött. A gróf Andrássy Gyula vezette kormányban (1867-1871) ismét a vallás- és közoktatási tárcat vállalta el. Most már kedvezőbb körülmények közt dolgozhatott, meghozta a liberális elveken nyugvó népiskolai közoktatásról szóló törvényt (1868. 38.tc.). Megindította a közép- és felsőiskolák reformját is. Javaslatára fogadta el az országgyűlés az akkori Európában kivételesen liberális nemzetiségi törvényt (1868. 44.tc.)

Az 1840-es években már írt a zsidók emancipációjáról, s amikor a törvényhozás 1867-ben ismét lehetővé vált, az egyik legelső törvény a zsidók egyenjogúsítása volt (1867. 17.tc.). Létrehozta az izraelita kongresszust, hogy a zsidók saját kezükbe vehessék egyházi és iskolai ügyeik vezetését. Az ortodox egyházat is teljes önkormányzathoz juttatta a szerb és a román kongresszussal. Végül a legnagyobb horderejű kérdést, a katolikus autonómia ügyét is ő mozdította el a holtpontról. A nevéhez fűződik a vegyes házasságból született gyermekek vallását szabályozó törvény (1868. 53.tc.)

Az 1870. évi költségvetés tárgyalásakor az ellenzék heves támadásokat intézett ellene, melynek hatása alatt összeroppant. Karlsbadba ment felépülni, ám decemberben ismét súlyosan megbetegedett, és Pesten meghalt (1871.február 2.) Ercsiben temették el, a családi sírboltban.

(forrás: Wikipédia)